

Disputatio metaphysica pro novitate essendi

<https://hdl.handle.net/1874/341238>

DISPUTATIO METAPHYSICA;
 P R O
 NOVITATE ESSENDI.
 Q U A M

Favente Deo Opt. Max.

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi Doctissimique Viri,

D. PAULI VOET J. U. D. & L. A. M. Meta-
 physices ac Logices In almâ Academiâ Ultraje-
 ctinâ Professoris ordinarii,

Publicè defendere conabitur

LEONARDVS à RYSSEN Ultrajectinus.

Ad diem 15. Novemb. horâ 1. pomeridianâ.

ULTRAJECTI,
 Ex Officina JOHANNIS à WAESBERGE,
 Anno M. D. C. LI.

Reverendis gravissimisque Viris

D. HENRICO à MERKERCK } Illi Reipubl.
D. HERMANNO à ROYESTEYN, } Ultraj. sena-
tissimo, Urbis Fabrica praefecto ac inspectori fidelissimo, Camera-
rio vulgo dicto. Huic civitatis Ultrajectina Mercatori pruden-
tissimo, avunculis suis parentis loco venerandis,

NEC NON

Clarissimis ac Celeberrimis viris,

D. PAULO VOET, } Illi I. V. D. L. A. M. ac
D. ANDREÆ ESSENIO, } in Academia Ultraj. Me-
taph. ac Logices Professore
Ordinario praesidi, Praeceptorique. Huic S. S. Theol. Doct. L.
A. M. atque Trajectina Ecclesia Pastori vigilantissimo Moece-
natibus fautoribusque suis indefessis,

Philosophicum hoc exercitium in grati
animi signum,

D. D. D.

LEONARDUS RYSSENIUS

Auth. & Resp.

DISPUTATIO METAPHYSICA
P R O
NOVITATE ESSENDI.

T H E S I S I.

Disputationi de Creatione, vel de duratione quandoq; annectunt Metaphysici quaestionem illam quam pro praesenti, examini subicere animus est, sc. utrum de ratione creationis sit novitas essendi seu clarius: An ab aeterno creari quidpiam possit: per potentiam intelligimus absolutam in signo rationis omni decreto priorem? Sententia negativa mihi verior videtur, quae ut constet rationem unam aut alteram pro chartae angustia in medium proferam, & quidem argumento satis trito, sed universo argumentabor. Si repugnat ex parte Creatoris, creationis, creaturae, creaturam esse ab aeterno, ergo fieri nequit ut creetur ab aeterno. Verum prius, ergo & posterius.

II.

Repugnat ex parte creatoris, non quidem propter potentiae defectum, sed omnimodam ejusdem perfectionem. Quod ita probatur, quia non potest Deus creaturam creare quin habeat durationis principium, non ergo quae eo careat produci poterit. Si enim Deus creaturam creare, quae non habeat principium essentiae, non potest, ergo etiam non poterat eam, quae non habeat principium durationis creare. Sed verum prius. Ergo, ratio conseq. est: Quia impossibile est, ut id quod durat, permanet in esse, seu essentia rei habeat principium; & non ipsa duratio seu permansio in esse. Tho: Barlow exer. 5. Cum enim Duratio utpote modus, a re cujus est duratio dependeat, nequit in infinitum antecedere rem a qua dependet, sed ubi & quando res incipit, ibi & tum

demum duratio incipit, quæ cum sit permansio rei in esse: utique nulla dari potest duratio, nisi res, in ejus definitione posita quæ duret, etiam detur, quæ nec durationem excedit, nec ab ea exceditur. Minor probatur; quia non potest creaturam creare quæ sit Deus hæc autem foret Deus: etenim, cujus essentia non incepit per creationem, id ipsum est Deus, cujus essentia vero non habet principium in se sc. & formaliter, ejus essentia non incepit per creationem, ergo, cujus essentia non habet principium, id ipsum foret Deus. Major extra dubium: essentiam enim increatam mox infinitudo præsentia, potentia durationis, & omnia sequuntur creationi repugnantia. Minor patet, quia illa essentia esse non potuit actionis, sci. creantis, terminus: quæ enim essentia terminus actionis fuit, illa vi istius actionis, cum alioqui non fuisset, existere cœpit, vi enim creationis res oritur, & nisi illa fuisset, res semper mansisset in potentia objectiva, & nisi illa fuisset, est possibile tantum, hinc sequitur illud quod terminavit actionem creatam novitatem seu principium habere, & contra quod principium non habet illud non terminasse creantis primo præsentem actionem? Actio enim præsens primo, proxime antecedit actionem eandem, ut volunt, ut est conservans, eam igitur ita eodem non patitur præsentem, igitur & illud quod per illam constituitur, eodem primo præsentem non patitur hoc, quod per hanc constituitur: cum maxime terminatione à conservatione creatio differat, per illam autem constituitur oriri, vel ut parum doctrinae suæ memor Scheib. d. l. 683. illa actio rei confert primum esse, per hanc rei oritur in essendo continuatio, igitur quod terminat dum terminat actionem illam, id recipit illud quod non anteceditur ab alio in se, & quod proxime antecedit alia, hoc autem principium est. Ergo quod terminavit primo præsentem actionem quod incepit per creationem id habet principium essentia ac durationis, & contra quod essentia & durationis principium non habet, per creationem non incepit seu creatum non est nec creari à quopiam, quoniam Deus foret potest aut potuit.

Quod

Quod erat probandum.

III.

2. Si Deus non potest creaturam creare quæ ab æterno existat, e. etiam non sibi coæternam. Sed verum prius. Ergo. Major prob. quia quod in esse admittit prius id Deo duratione cœternum esse nequit, quod autem, ut ab æterno existat, creati non potest, id necessario in esse prius admittit, scil. quod ab æterno extitit. Minor probatur si Deus non potest creaturam creare dum existit. Ergo etiam non quæ ab æterno existat, ratio est, quia quicquid ab æterno existeret, id nunquam non existeret, itaque si Deus quid posset creare quod ab æterno existeret, posset quid creare quod nunquam non existeret, illud autem aut posset creare dum existeret, aut dum non existeret, posterius dici non potest, quia in nullo tempore imaginario, quod necessario per dum notatur, non fuit, prioritatem naturæ postea tollam, non prius, quia adhuc valeret consequentia; si non potest quid creare dum existit etiam non potest quid creare quod ab æterno existat. Sed verum prius. Ergo & posterius, quicquid enim non latet nec latuit in virtute causæ id causa creare non potest, educi enim è potentia causæ in actum existentie non potest, quod in causa non latuit, quicquid autem existit dum existit non latet in virtute causæ, & quod ab æterno extitit nunquam latuit in virtute causæ, existentia enim ponit rem è potentia objectiva in esse reale adeo ut impossibile sit rem habere actum existentie & simul tamen latere in sua causa, per eum enim posita est extra causam in se ipsa, igitur Deus non potest creaturam creare dum existit sine novitate. Quod ex eo etiam manifestum est, quia in præexistens nihil mutari potest, omnis autem creatio mutatio quædam est docente Scal. d.l. & approbante Scheib. d.l. n. 636. itaque in præexistens etiam nihil creati potest. Sed vero clamabit quis, idem etiam probat in tempore nil creati potuisse, & tum nec esse. Resp. Negando paritatem quia in tempore deduci res de

potentia objectiva in actum potest, & tum quaestio tantum est quoniam momento dicenda sit creari, & responsio facilis, quod cum creatio concipitur ut mutatio seu motus quidam tum creatur res dum non est, cum enim ad terminum deventum est qui est existeret cessat motus cum autem concipitur sine motu & passive ut hic, tum creatur res dum est, non in genere, sed primo, atque ita novitatem essendi includit ut fatetur Tho. 12. q. 45. ad 3. ibi autem eam includere non posset: Hoc itaque ei applicari non potest: si creatio accipitur ut relatio, iam per se patet quod non prius referatur ad Deum priusquam sit. 2. Siquid posset creari quod ab aeterno existeret posset quid creari quod ab aeterno posset annihilari, neque enim unsuccessful aeternitas propria eius duratio foret. Neque quod dicunt valet scilicet illud necessario per infinitum tempus existere debuisse antequam annihilari potuisset, hoc enim tempus successivum esse non potuisset, cum non datur successio ubi non datur primum neque non successivum, tum enim unum tantum ac perpetuum praesens esse debuisset, atque ipsa Dei duratione durasset. ergo cum duratione ab aeternitate distincta daretur cur non quamdiu positivo influxu in esse conservata est tam diu potuit annihilari? nequaquam enim creatum conservare tenetur Deus, quamdiu autem creatura existit tamdiu influxu isto in esse conservata est. Zua. disp. Meta. 2 1. Sect. 1. Scheib. lib. 2. cap. 3. n. 688. ab aeterno autem extitisse ponitur, ab aeterno igitur, etiam annihilari potuisset. absurdum vero consequens; ergo & antecedens, quod enim annihilatur illud existit priusquam annihilatur, annihilatur enim suspensione influxus Zua. Scheib. d. 1 ubique autem est suspensio influxus, ibi antecessit influxus, ille autem non antecedit, nisi & res antecedit per hunc influxum conservata vel saltem creata. Ergo 1. res illa extitisset ante ipsum ab aeterno cum ab aeterno etiam non extitisset utpote annihilata. 2. Simul extitisset, & non, primum quia ab aeterno conservata vel saltem creata, alterum quia ab aeterno annihilata, cujus terminus est non esse.

IV.

Ex parte creationis: si omnis creatio in præfenti instanti fiat, tum nulla fieri potuit ab ætæno. Sed ergo, ratio conf. est, quia præfens illud instans creatæ durationis terminus foret quod hypothefi repugnat, ac reliqua duratio ab eo dependeret, cum enim actio terminaretur in præfenti tum quoque demum constitueretur effectum, nequit præcedere quia propter terminum fit actio non vice versa, igitur effectum scil. duratio creata, ab eo quoque dependeret, ante quod instans enim duratio non est, & post quod est, ab eo ut à termino dependet, sed præfens creationis instans est illud ante quod duratio scil. non est, & post quod est. Ergo ab eo ut à termino dependeret. Major certissima quia illud præfens durationis positive primum. Minor probata prioris argumenti assumptione extra dubium erit. Iam autem si creatio necessario in præfenti fieret, à quo reliqua duratio ut à termino dependeret certum nullam ab ætæno fieri posse, hæc enim in tali præfenti fieri non posset: Min. pro: quia est actio momentanea non successiva, omnis autem actio montanea, non in præterito, nec in futuro, sed in præfenti instanti fit: præteritum enim dicitur respectu præfenti, in quo aliquid fit, & si in præterito quid fieret, præfens foret, cum fieri præfens notet non in futuro esset enim priusquam esset, & futurum non est ubi præfens non fuit, itaque in præfenti, non enim creatum aut creandum, non notat illud in quo res fit, sed non demum creari, illud autem creari nil nisi præfens constitui substantiæ notat, quod si igitur tollatur illud præfens, in quo actio recipitur in subjectum (ut ita loquar) creatio tollitur, creatio enim passiva, quam sub creatione comprehendimus aufertur, igitur nec creatio ponitur.

V.

Repugnat ex parte creaturæ quamvis forsan omnis impossibilitas à parte causæ fit, signative tamen in re est, itaque si & in omni ente creato requiratur primum momentum in quo incipiat existere ergo nullum creari ab ætæno potest. Sed e major

major prob. Quia in Dei duratione impium est concipere primum momentum Mi. prob. quicquid enim, quia, creatum est per creationem accepit esse, non tantum essentiae sed & durationis, ergo cum accepit tum demum incepit esse (alioqui increatum foret) creatio enim (sunt verba Zua. disp. 50. sect. 2. n. 13.) rei alicujus incipit per primum esse, id est res creati tum dicitur cum incipit existere, paulo ante enim dicit, res permanentes, incipiunt existere, per primum sui esse, non ita vult ac si postea existerent per secundum sui esse, sed in ordine ad tempus imaginarium hæc concipienda, qui metitur ejus esse, post fuisse, à primo esse quod incipit per creationem, seu quod per creationem producit, quia tum cum creatur nondum dici potest creatura extitit, sed tantum existit, quicquid igitur quando creatur tum per creationem existere incipit, & per consequens demum habet primum momentum existentie, vel enim ante creationem, vel post, vel tum cum creatur, vel non incipit existere, non ante, quia jam creati non posset, cum rei constitutio è nihilo, requirat negationem præexistentis subjecti, non post quia actio illa terminatur in actualitatem objecti, si non incipiat, ergo semper de ea re verum fuisset dicere, extitit, nec concipi momentum posset in quo hoc verum non fuisset, hoc autem falsum, sic enim semper conservata nunquam creata fuisset, conservatio enim si creationi opponatur, per vetuatio quædam in esse est. Ergo cujus esse nondum perpetuatur seu continuatur, id nequit dici conservari prout opponitur ad creati, sed quod jam creatur dum creatur, ejus esse nondum perpetuatur seu continuatur. Ergo quod jam creatur dum creatur nondum potest dici conservari, & per consequens de eo nondum verum est dicere extitit. Major certa, quia conservatio, passiva sci. nil aliud est quam conjunctio multorum præsentium, & affluxio futurorum, ut Scaligero placet, exer. 307 §. 27. fol. 413. verso, cui ergo nullum futurum affluxum, de creatis sermo est, id perpetuatum in esse dici nequit, (minor patet in eo enim instanti seu præsentem, in quo quid creatur impossibile

ibile est ut dicatur esse cōjunctio multorū, præsentū præsens
quippe hic indivisibile tantū, præteritum enim hic anteceffit
nullum, nec futurum affluxum, ut idem quod tunc fuit, nunc
esse, & præsentia illa jam præterita, futura affluxa, quasi re-
servata habere dici possit. Igitur cum quid creatur tum dici
eo non potest extitit, sed existere incipit, dici ergo non po-
test quod non incœperit, quod enim non incœpit id nec per
creationem incœpit, ac tum neque creatum est, si enim per
creationem incœpisset, tum incœpisset. Restat ergo dicendum
quod tum incipiat existere cum creatur, hoc autem totam
causam tradit, repugnat enim ut quod incœpit ab æterno sit,
quia quod incœpit id habet instans in quo incœpit: Non enim
pluribus incipit, quicquid autem habet instans in quo incœpit
id nequit cœternum esse, ei quod non habet instans in quo
incœpit, sed omne quod creatur id habet tale instans, Deus
autem non. Ergo quicquid creatur Deo cœternū esse nequit.

VI.

Quia nulla creaturæ duratio à priori infinita esse potest:
Quod ut pateat considerandum est, ipsum primum (si non
tempore saltem duratione) seu præsens fieri à par-
te creaturæ & ejus durationis, quod enim factum est id ipsum
transiit per fieri primum seu præsens, hoc ergo in eo, vel illud
in isto fieri considerari potest: Itaque cum ita creatur res
tum vel tota duratio concreatur vel non: Non prius, illa enim
vel infinita deberet esse vel finita, nō infinita, quia vel esset per
continuationē talis, vel ipsa æternitas: Non hoc, quia illa crea-
ri nequit: Nō illud, quia duratio illa se ipsa longior foret, omne
enim cōtinuatū eodē nō continuato longius est, quicquid au-
tem creatur quando creatur non est continuatū, alioqui cōti-
nuatio fieri posset indivisibili præsentī, quod concipi non po-
test, cum omnis duratio momento quo concreatur adæqua-
ta sit, & momentum durationi, utique se ipsa foret longior
hæc duratio, finita simul & infinita, non enim continuatur
illa duratio priusquam sit creata, tum ergo cum hoc quod
continuatur creatur, res nondum duravit duratione per con-
tinua-

tinuationem infinita, tum ergo nec duratio infinita. Cum enim hoc quod continuaretur infinitum non foret) continuatione enim tale fieret) & illud æquale foret ad minimum indivisibili præfenti, minus enim esse non posset, clarissime patet hoc quod indivisibili isti præfenti est æquale, eodem quo creatur præfenti, seu tum cum creatur, per continuationem infinitum fieri vel esse non posse, nisi se ipso in infinitum longius sit: Si finita sit illa duratio. Ergo cum tantum sit finita quando res creatur, nunquam erit infinita, nihil enim à priori infinitum fieri potest per additionem à posteriori. Si tota duratio non creetur cum res creatur. Ergo vel prima ejus pars vel media vel simile quid, sed nihil potest excogitari quod difficultatem tollat. Ergo cum nulla creature duratio à priori infinita creari posset etiam nulla creatura ab æterno creari potest.

VII.

Ex absurdo quia non esset producta secundum ideam, & tum ei non conveniret veritas Metaphysica, & tum non foret ens, veritas enim est convenientia entis cum idea, quæ est mensura: Quia quod ab ente intellectuali productum secundum ideam est, illud intendebatur priusquam produceretur, actio enim appetebatur, ut terminus intentus per eam constitueretur præfens, tum. E. absens, itaque antequam institueretur actio, terminus cognitus erat, volebat enim eum per actionem causa, nil autem volitum nisi cognitum, & actio cum sit minus quid, non intenditur per se, sed propter optimum per se intentum, intenditur, (ita nunc loqui liceat) quod minus est: Igitur ante esse actionis, terminus ut ea nobilior intentus erat, certum enim est, ignobilius non expeti aut adhiberi propter nobilior, si hoc in esse cognito & intento, non præcedat ignobilius in esse actuali: Utiq; ante esse actuale actionis quæ ignobilior est, terminus nobilior in esse cognito & intento erat, si enim ante esse actionis, terminus ut nobilior non cognoscatur ergo nec cognoscitur quod sit nobilior, ergo Deus eum per actionem non intendebat. Cum enim per in-
 tentio-

rentionem finis expetatur ut per media obtinendus Thom. 1.
2. qu. 8. & 12. nunquis hic, ubi nec finis cognitus, nec causa,
media in esse actuali posita, præcessit, intentionem pone-
ret? Nam primo ignoti nulla cupido, ignotus autem finis.
Deinde vel expetitur finis, ut per media obtinendus, dum
media actu sunt, vel dum non sunt. Non prius, mediis enim
actu positis & applicatis, non intentio finis obtinendi, ut ex
terminis palam est, sed fruitio, obtenti finis est. Non poste-
rius quia $\rightarrow$ dum in quo non fuere media & finis actu hic con-
cipi nec debet nec potest, igitur dici non posset Deum in-
tendisse hoc quod creavit creare, nec secundum ideam illud
produci potuisset.

VIII.

Ex altero absurdo, quia foret ens necessarium necessitate
naturæ à Deo productum, quod ex argumento ubique obvio
patet, potuisset id enim alioqui non fuisse, vel ergo antequam,
vel dum crearetur, vel postquam creatum esset. Resp. Co-
nimb. 8. Phys. c. 2. q. 6. a. 3. quod dum crearetur potuisset non
fuisse, rursus. Resp. malum id causæ eorum remedium. Nam
si illud, dum, restringant ad partem creaturæ, & componant
cum creati, tum sensus (compositus scilicet) erit, quod res illa
eodem momento, quoad idem &c., fieri & non fieri potue-
rit. Deinde ipsi sibi obloquuntur cum nobis momentum o-
stendunt in quo cum fiebat, non fieri poterat. Si $\rightarrow$ dnm re-
stringant ad momentum à parte creaturæ, & componant cum
indifferentia voluntatis, tum sensus erit quod in eodem mo-
mento, utrique communi, in quo creabatur, respectu indif-
ferentiæ voluntatis potuit non creari, & hic sensus divisus,
qui semper dum Deus creat admittitur, ab æterno autem hic
locum habere non potuisset cum enim hic duo momenta na-
turæ necessario concipienda sint, ad quorum prius referatur
posse non creari, ad posterius creari, non posset dici quod
dum creatur posset non creari, nisi illud dum designet mo-
mentum temporis, cui illa duo naturæ momenta includantur:
Cum enim, servaris oppositionis regulis, certū sit, quod res dū
creatur nō creari dici nequeat, utiq; recurrendū est ad priori-
ritate

ritatem quandā naturæ, præcedentem illud dum, restrictum ad creari, jam autem adhuc falsum foret; quod dū crearetur, non creari posset: diversa enim hic sunt momenta: Igitur illa duo, in uno quodam utrique communi includantur necesse est, quod cum naturæ esse nequeat, idem enim se ipso altero tanto majus non est, utique debet esse temporis. Ex quibus sequitur quod nihil dum creatur non creari posse dici queat, nisi in momento temporis fiat, quia autem quidquid creatur, dum creatur non creari potest, sequitur quod quidquid creatur in momento temporis fiat. Ergo ab æterno nil creari potest. Neque etiam datur recursus ad momentum naturæ, quia nullibi datur prioritas aut posterioritas naturæ tantum, inter causam & effectum, quin datur simultaneitas; temporis respectu ejusdem momenti, si enim alterum momento prius esset altero, plusquam natura prius esset; in duobus autem duratione infinitis locum hoc habere non potest, cum enim illa prioritas sit in & cum principii simultaneitate sequitur quod quandiu datur præcedens duratio, tamdiu nondum possit dici alterum natura tantum prius esse altero, tempore enim esse posset, sed durationis principium seu primum momentum respiciendum, & in eo utrumque convenire supponendum, atqui duo duratione infinita, ejus principium seu momentum primum non habent. Ergo, repugnat ut duratione infinitum naturā tantum prius sit quopiam alio, sed inter quæcunque naturæ tantum prioritas est utrumque duratione finitum sit, necesse est. Ergo impossibile est ut Deus natura tantum prior sit eo cujus causa est.

COROLLARIA.

I.

ENti concedimus unum conceptum objectivum univocationem tamen ei denegamus.

II.

An actualis inhzrentia sit de formali accidentis ratione? Aff.

An

III.

An unum addat enti modum positivum, an vero negationem per modum privationis. N. pri. A. post.

IV.

An actus adulterii, odii in Deum, sint quoad substantiam mali vel quoddam malum quia tale positivum, aut contra? Neg.

V.

An rationis recte & iudicio annihilatio sit eligibilis pro aeterna damnatione? Aff.

VI.

An haec propositio, Deus est, sit per se nota, an eadem possit esse objectum materiale scientiae & fidei. Aff. utrumque.

VII.

An certitudo sensuum sit tantum moralis, id est, conjecturalis? N.

VIII.

An actus voluntatis infallibiliter sequatur intellectus iudicium practicum comparativum? Aff.

IX.

An quicquid fit ex hypothesi decreti cause primae non possit, non fieri? Aff.

X.

An anima humana sit accidens seu attributum vel modus corporis, & an incerebro tantum existat? Neg.

C

Prio-

Prioribus Anti-Cartefiana

hæc adjecimus.

I.

AN liceat de omnibus dubitare, ac sensibus omnem fidem detrahere? Neg.

II.

An ante ipsum recte probatum sit esse Deum? Aff.

III.

An ille firma ratione, & quidem primitus Atheis ora occluserit? Neg. pr. Non sine blasphemia post-dicitur.

IV.

An Idem, quod causa efficiens facit, respectu effectus, Deus quodammodo erga se præstet. Resp. & hoc affirmare blasphemum est.

V.

An primum principium sit cogito, Ergo sum? Resp. nugæ sunt.

VI.

An supremum orbem nullus claudat terminus? Neg.

FINIS.